

**JAHON ADABIYOTIDA OTA OBRAZI. ONORE DE
BALZAKNING “GORIO OTA” VA UILYAM SHEKSPIRNING
“QIROL LIR” ASARLARINING QIYOSIY TAHLILI**

Abdullayeva

Gulnoza

Filologiya fanlari doktori, katta o'qituvchi

Muhammdjonova Nozimaxon

Farg'ona Davlat Universiteti talabasi

Annotatsiya

Mazkur maqolada jahon adabiyotining ikki muhim asari – Shekspirning “QiroL Lir” va Balzakning “Gorio ota” romanlarida ota obrazi tahlil qilinadi. Ushbu asarlarda ota siymosi mehribonlik, fidoyilik va fojaviy taqdir bilan uyg'un holda tasvirlangan. Mualliflar ota va farzand o'rtasidagi munosabatlarning murakkabligini ochib berish orqali insoniy qadriyatlarni yoritadi. Shuningdek, ushbu maqolada ikki asarning qiyosiy tahlilini ko'rishimiz mumkin.

Kalit so'zlar: ota obrazi, mehr, fidoyilik, fojaviy qismat, farzand burchi, adabiy tahlil, realizm, tragediya.

Abstract

This article analyzes the image of the father in two important works of world literature: Shakespeare's "King Lear" and Balzac's "Father Gorio". In these works, the father figure is depicted in harmony with kindness, selflessness and tragic fate. The authors illuminate human values by revealing the

complexity of the relationship between father and child. In this article, we can also see a comparative analysis of the two works.

Keywords: father figure, love, devotion, tragic fate, filial duty, literary analysis, realism, tragedy.

Jahon adabiyotida ota obrazi muhim badiiy obrazlardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, Shekspir va Balzak ijodida bu obraz chuqur psixologik talqin etiladi. Ularning asarlarida ota nafaqat oilaning boshlig'i, balki ruhiy iztirob va insoniy dramalarning markazida turuvchi qahramondir. "Qirol Lir" tragediyasida Lir obrazi ota sifatida chuqur fojiviy talqin etiladi. U o'z qizlari Gonerilya, Regan va Kordeliyaga bo'lgan mehrini noto'g'ri baholaydi. Lir qizlaridan mehrini so'z bilan ifodalashni talab qiladi:¹

"Qaysi biringiz meni ko'proq sevingizni ayting..."

Bu sahnada Lirning xatosi - soxta maqtovlarga ishonib, samimiy qizi Kordeliyani rad etishidir. Natijada u yolg'on va xiyonat qurboni bo'ladi. Asar davomida Lir o'z xatosini anglab yetadi:

"Men ahmoq edim..."

Bu fikr ota sifatida uning ichki kechinmalarini, kechikkan pushaymonini ifodalaydi. Lir obrazi orqali ota mehrining qadri, lekin uning noto'g'ri yo'naltirilishi qanday fojiaga olib kelishi ko'rsatiladi.

"Gorio ota" romanida Gorio obrazi cheksiz ota mehrining timsolidir. U o'z qizlari – Anastazi de Resto va Delfina de Nusingen uchun barcha boyligini sarflaydi. Hatto kambag'allashib, nochor ahvolga tushsa ham, qizlariga yordam berishda davom etadi.

¹ Uilyam Shekspir. Qirol Lir.-Toshkent, 2010.-45-bet.

Gorioning quyidagi fikri uning ota sifatidagi mohiyatini ochib beradi:

“Men ular uchun yashadim, ular esa meni unutishdi...”²

Bu jumla orqali yozuvchi ota mehrining bir tomonlama bo‘lishi va farzandlarning beparvoligini ochib beradi. Gorio oxir-oqibat yolg‘izlikda vafot etadi. Uning fojiviy qismati jamiyatdagi axloqiy muammolarni ham aks ettiradi.

“Qirol Lir” (Shekspir) va “Gorio ota” (Balzak) asarlarida ota timsoli markaziy obraz sifatida berilib, u orqali insoniy mehr, fidoyilik, ko‘r-ko‘rona muhabbat va fojiviy oqibatlar yoritiladi. Har ikki asarda ham ota farzandlariga cheksiz mehr qo‘yadi, biroq aynan shu muhabbat ularning fojiaga yuz tutishiga sabab bo‘ladi.

Farzandlarga munosabat jihatidan ikkala ota ham o‘xshash: ular qizlariga haddan tashqari mehribon va ularni ideal darajada yaxshi ko‘radi. Lir qizlaridan mehr izhorini talab qilib, soxta maqtovga uchadi va chin dildan sevuvchi Kordeliyani rad etadi. Gorio esa qizlarining bepisandligi va manfaatparastligiga qaramay, ularni oqlashda davom etadi, hatto o‘zini qurbon qiladi. Har ikki holatda ham ota farzandni to‘g‘ri baholay olmaydi, bu esa fojining ildizi bo‘ladi. Fojiviylik sababi ham muhim qiyosiy nuqtadir. Lirning fojiviy xatosi - bu g‘urur va hissiyotga berilib, haqiqatni anglay olmasligidir. U sevgi va sadoqatni tashqi so‘zlar bilan o‘lchaydi. Gorio esa aksincha, haddan tashqari mehribonlik va o‘zini unutish darajasidagi fidoyilik sabab halokatga yuz tutadi. Ya’ni Lirda fojiaga olib kelgan omil - kibr va adashish, Gorioda esa ko‘r-ko‘rona mehr va o‘zini qurbon qilish.

Jamiyat bilan bog‘liqlik ham farqlidir. “Qirol Lir”da voqea keng ijtimoiy-siyosiy fonda kechadi: davlat, hokimiyat, xiyonat va adolat masalalari

² Balzak. Gorio ota.-Toshkent,2012.-112-bet.

ko'tariladi. Lirning oilaviy fojiasi butun davlat tartibining buzilishiga ulanadi. "Gorio ota"da esa asosiy urg'u Parij jamiyatining sovuqqon, manfaatparast muhitiga qaratiladi. Bu jamiyatda insoniy qadriyatlar pul va mavqe ortida yo'qoladi, natijada ota mehri qadrsizlanadi. Otaning fojiviy yakuni ham o'xshash va farqli jihatlarni ko'rsatadi. Lir haqiqatni anglab yetadi, lekin kech bo'ladi - u qizi Kordeliyaning o'limi ustida iztirob chekib halok bo'ladi. Gorio esa o'lim oldida ham qizlaridan mehr kutadi, lekin ular kelmaydi; u iztirob va yolg'izlikda jon beradi. Har ikkisi ham mehrning javobsiz qolishi fojiviy cho'qqiga olib chiqadi.

Falsafiy jihatdan, Lir obrazi insonning haqiqatni anglash yo'lidagi kechikkan uyg'onishini ifodalaydi. U oxirida donishmandlikka erishadi. Gorio esa aksincha, umrining oxirigacha o'z xayoliy mehr olamidan chiqolmaydi. Shuning uchun Lir obrazi tragik donishmand, Gorio esa tragik qurbon sifatida talqin qilinadi.

Xulosa sifatida shuni ko'rsatish mumkinki, "Qirol Lir" va "Gorio ota" asarlarida ota obrazi insoniy qadriyatlarning muhim ko'rinishi sifatida yoritilgan. Ushbu asarlar orqali ota va farzand o'rtasidagi munosabatlarda samimiyat, hurmat va mehr muhimligi anglashiladi. Aks holda, bu munosabatlar fojiaga olib kelishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1.Uilyam Shekspir. Qirol Lir.-Toshkent:G'afur G'ulom nomidagi nashriyot, 2010.
2. Balzak. Gorio ota.- Toshkent: O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi nashriyoti, 2012.
- 3.Internet saytlari:ziyo.uz